

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Борзик Олена Богданівна,
викладач кафедри природничих дисциплін
Прасол Анна Валеріївна,
студентка 412-по групи
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

Вступ. Ми живемо у світі швидких знань, що добре розуміють і учні. Адже навіть вчитися, якщо батьки так легко знаходять відповіді на всі запитання в мережі Інтернет, взявши телефон до рук? Пізніше, таку ж стратегію пошуку знань переймають і діти. Таким чином школяр молодшого шкільного віку поглинає великий обсяг інформації, який за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, за останні декілька років збільшився в десятки разів. Більшість цієї інформації отримана з Інтернету, що, по-перше, ставить питання про об'єктивність, повноту, достовірність та адекватність отриманих відомостей; по-друге, суттєво обмежує можливості «живого» міжособистісного спілкування з однолітками. Звичайно ж технологічний прогрес є благом, але він робить навчання складним завданням для учнів збільшуючи розрив між категоріями «що» (інформацією) і «як» (обробкою і застосуванням інформації). Ця проблема проявляється і на уроках «Я досліджую світ», що потребує пошуку та використання нових методів викладання з можливістю зменшення розриву цього віддалення.

Ціль роботи. Проаналізувати наукову та методичну літературу, щоб розкрити суть поняття «Інтерактивне навчання» та особливості використання інтерактивних методів навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ». А також, дослідити активність використання інтерактивного навчання вчителями на уроках «Я досліджую світ».

Матеріали та методи. Поняття «інтерактивний» використовується у різних сферах життя. Сьогодні у повсякденний ужиток увійшли терміни інтерактивна гра, інтерактивне голосування, інтерактивне мистецтво, інтерактивне кіно, відеоігри, квест-руми тощо. У педагогіці існують різні категорії, пов'язані з поняттям «інтерактивний»: інтерактивний підхід у навчанні (Л. К. Гейхман), інтерактивне навчання (Н. В. Кларін), інтерактивні технології (С. В. Масловська, Р. С. Рафіківна, В. Н. Соколов, Т. Н. Трошина, А. П. Шишмінцева та ін), інтерактивні методи (Н. Н. Двудічанська), а також інтерактивні засоби, інтерактивні прийоми, інтерактивні форми.

Інтерактивні методи - методи, що дозволяють вчитися взаємодіяти між собою; а інтерактивне навчання - навчання, побудоване на взаємодії всіх учнів, включаючи педагога. Однак змінюється характер взаємодії: активність педагога поступається місцем активності учнів [1].

Автор інтерактивного підходу до навчання Л. К. Гейхман виділяє основні педагогічні постулати: педагогічна цінність та рівноважність взаємодії та спілкування, цілеспрямованість форм групової навчальної взаємодії; активно рольово-тренінгова організація навчання; діалогізація навчальної взаємодії; об'єктивація соціального та комунікативного досвіду [1]. Н. В. Кларін в інтерактивному навчанні робить акцент на наявному досвіді та досвіді, набутому в процесі активності: фізичній (учасники змінюють робоче місце, пересідають, пишуть, слухають, малюють тощо), соціальної (задають питання, відповідають на них, обмінюються думками), пізнавальної (доповнюють, правлять, коригують, виступають джерелом досвіду, самі знаходять вирішення проблеми тощо) [3].

І. М. Головницька, вказуючи на різноманітність інтерактивних методів навчання, описує існуючі класифікації: на основі комунікативних функцій (дискусійні методи, ігрові, психологічна група інтерактивних методів); на основі «реальності» запропонованого контенту (неімітаційні та імітаційні, в яких виділяються неігрові та ігрові методи); з урахуванням часу появи (традиційні, нові); за провідною функцією в педагогічній взаємодії (методи

створення сприятливої атмосфери, організації комунікації; методи організації обміну діяльностями; методи організації мислєдїяльностї; методи організації смислотворчостї; методи організації рефлексивної діяльностї; інтегративні методи) [4].

Використання інтерактивних методів дозволяє розвивати в учнів такі якості особистості, як волю, активність, доброзичливість, уміння взаємодїяти один з одним, доводити свою думку та приймати думку інших. Зупинимося коротко на характеристиці окремих інтерактивних методів, що, на нашу думку, є ефективними у інтегрованому курсі «Я досліджую світ».

Розвитку зв'язного мовлення, створення цілісної картини сприяє метод «Пазл», який допомагає організувати роботу у групі. В першому класі використовується цей метод для побудови логічних ланцюжків. У наступних класах під час уроків надаються до роботи у групі фрагменти тексту на певну тему. З цих фрагментів кожна група складає текст. Після того, як усі групи прочитають свої тексти вголос, надається завдання повторити тексти сусідніх груп. Це дозволить не лише розвивати комунікативні навички роботи у групі, а й стимулює увагу, уміння слухати та відтворювати почуте, підвищує відповідальність учнів [2].

Пам'ятаючи, що важлива роль у виникненні навчально-пізнавальних мотивів належить навчальній проблемі застосовуються елементи проблемного навчання. Проблемні ситуації використовуються при організації практичної роботи, при зіткненні учнів з життєвими явищами, фактами, що вимагають теоретичного пояснення, спонукання учнів до порівняння, зіставлення. Наприклад, щодо теми «Дикі звірі взимку» проводиться гра «У зимовому лісі», під час якої формулюється проблема «Чому одних тварин можна зустріти у зимовому лісі, а інших ні?». Аналізуючи різні характеристики (зовнішній вигляд, харчування), учні доходять висновку, що впливає спосіб життя тварин. У результаті такої роботи підвищується самооцінка учнів, вони відчують себе здатними зробити наукове відкриття, що також стимулює пізнавальну активність, бажання вчитися.

Для розвитку пізнавальної мотивації, логічного мислення використовується метод «Складання». Групі чи парі учнів пропонується з окремих слів зібрати тему уроку.

Для узагальнення, закріплення, повторення вивченого матеріалу застосовується метод «Зі світу по нитці». Учні пропонується написати по два-три речення на тему уроку, потім, об'єднавшись у групи, вони складають оповідання, використовуючи написані речення. Складені оповідання представляють класу, вибирають найбільш повні і логічно завершені [6].

Для виявлення ступеня сформованості певного поняття найдоцільнішим використовувати методику «Заверши фразу». Наприклад, «Сім'я – ...», «Обережно ставитися до природи, значить...».

Метод «Мозковий штурм» дозволяє залучати до активної діяльності максимальну кількість учнів. Застосування цього методу можливе на різних етапах уроку: для засвоєння нових знань, проміжного контролю якості засвоєння знань, закріплення набутих знань (на узагальнюючому уроці з конкретного розділу курсу).

Прийом "Пошук відповідностей". Під час виконання цього завдання від учнів потрібно визначити відповідність слова чи опису, причому це завдання рекомендується зробити доти, як учні почнуть знайомитися з важкими текстами. Це гарне завдання для закріплення сенсу понять [5].

З вищевикладеного випливає, що використання інтерактивних методів навчання дозволяє зробити учня активним учасником педагогічного процесу, формувати та розвивати пізнавальну сферу молодшого школяра.

Для дослідження активності використання інтерактивного навчання вчителями, на уроках «Я досліджую світ», ми провели опитування 24 педагогів початкової школи.

Результати та обговорення. На початку дослідження ми перевірили розуміння педагогами поняття «інтерактивний». І виявили, що деякі сприймають інтерактивність, як роботу з комп'ютером. Проте, більшість розуміли інтерактивне навчання як активну взаємодію всіх учасників. Після

більш детального пояснення технології інтерактивного навчання було проведене опитування 24 вчителів початкової школи. Опитування містило два запитання:

1. «Як часто Вами використовується технологія інтерактивного навчання?»

2. Що заважає Вам використовувати інтерактивні методи на уроках курсу «Я досліджую світ» частіше?

За результатами опитування на перше питання ми отримали такі результати: 4 педагоги використовують інтерактивне навчання кожного дня, 15 декілька разів на тиждень, 4 – декілька разів на місяць, 1 – ніколи (рис 1.).

Рис.1. Результат опитування у відсотковому співвідношенні

Результат використання педагогами інтерактивних методів виявився високим. Цьому, на нашу думку, сприяло введення нових вимог до навчального процесу завдяки реформі «Нова українська школа».

На питання, що заважає Вам використовувати інтерактивні методи на уроках курсу «Я досліджую світ» частіше? Ми виявили, що у ракурсі педагогічної практики вчителі знаходять труднощі у правильній, неформальній, системній організації групової роботи школярів, оскільки це порушує звичайний, сформований, зрозумілий уклад роботи з класом. Також їх бентежить виконання річного плану, а організація інтерактивного навчання

потребує багато часу. Деяким, не вистачає педагогічного досвіду в організації такого типу навчальної діяльності. Також не достатньо методичних матеріалів для організації занять. Ці фактори сигналізують про необхідність підготовки або перепідготовки педагогів, організацію тренінгів та семінарів в школах.

Висновки. Проаналізувавши наукову літературу, можна дійти висновку, що інтерактивний підхід до навчання «Я досліджую світ» свідчить про його ефективність. Освітній процес протікає таким чином, що практично всі учні виявляються залученими до процесу пізнання. Спільна діяльність у процесі освоєння навчального матеріалу означає, що кожен робить свій особистий внесок, йде обмін знаннями, ідеями, способами діяльності. Колективний пошук істини стимулює інтелектуальну активність суб'єктів діяльності. Така взаємодія дозволяє учням як отримувати нові знання, так й розвивати свої комунікативні вміння: вміння вислуховувати думку іншого, зважувати і оцінювати різні погляди, брати участь у дискусії, виробляти спільне рішення, толерантність до інших. Використання інтерактивних методів навчання дозволяє стати учневі активним учасником педагогічного процесу, сформуванню та розвинути пізнавальну активність школяра, сприяти формуванню активної та творчої особистості, яка здатна змінюватись у мінливому світі.

В результаті опитування 24 педагогів ми виявили, що технологія інтерактивного навчання на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ» застосовується досить часто. Поряд з тим існує необхідність у розробці більшої кількості методичного матеріалу та корекції освітніх програм з виділенням більшої кількості часу, для організації групової роботи на уроках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Б. Мещеряков, В. Зінченко. Великий психологічний словник / сост. и общ. ред.– Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 672 с.
2. Голодюк Л. Як навчити учнів спілкуватися на уроці // Рідна школа. 2001. - №9.
3. Интерактивное обучение: новые подходы // Відкритий урок.

2002. №5-6.

4. Мельник, В. В. Інтеракція в освітньому процесі : технологія організації / В. В. Мельник // Управління школою. –2006. – № 13. – С. 15–34.

5. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології. К, 2000. – 368 с.

6. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136.